

Izšla vsak četrtek  
in velja s poštno  
vred in v Mariboru z  
pošiljanjem na dom  
za celo leto K 5.—  
za pol leta „ 2.60  
za četrt leta „ 1.30

Naročnina se pošilja  
upravnštvu v tiskarni  
sv. Cirila, koroške  
ulice št. 5. List se  
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-  
kovnega društva do-  
bivajo list brez po-  
sebne naročnine.

# SLOVENSKI

# GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé  
se v tiskarni in pri  
gospodu Novak-u na  
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-  
čajo, neplačani listi  
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje  
od navadne vrstice,  
če se natisne enkrat,  
po 12 h, dvakrat 18 h,  
trikrat 24 h.

Štev. 2.

V Mariboru, dne 12. januarija 1899.

Tečaj XXXIII.

## Kaj hočemo?

V Mariboru, dne 10. januarija.

Nikdo ne more očitati štajarskim Slo-  
vencem, da bi ne razumevali teženj in potreb  
celega naroda slovenskega. Z ozirom na  
priprosto ljudstvo moramo celo reči, da je  
ni slovenske dežele, kjer bi imel ravno pri-  
prosti narod toliko smisla za občeslovenski  
program kakor na Štajarskem. To je dokazal  
letos vstrajni boj štajarskih slovenskih občin  
za slovensko nadsodišče in slovensko vse-  
učilišče ter za enakopravnost slovenskega  
jezika po vseh uradih. V tem oziru se niti  
kranjska dežela ne more primerjati z nami.

Mi se veselimo tega lepega pojava v  
našem političnem življenju. Kakor dosedaj,  
bo naš list tudi zanaprej povspeševal napre-  
dovanje naših vrlih štajarskih Slovencev v  
razumevanju občeslovenskih zadev. Kajti naš  
vzor ostane vedno in vedno združena Slo-  
venija, a za ta vzor pripravljamo naše pri-  
prosto ljudstvo ravno na ta način najvspeš-  
neje, ako mu vcepjamo smisel za skupne  
težnje.

Toda dokler ne dobimo združene Slo-  
venije, ostanemo Slovenci, ki živimo med  
Spielfeldom in Zidanim mostom, še zmeraj  
štajarski Slovenci. Kot štajarski Slovenci pa  
imamo tudi svoj poseben program, ki sicer  
ne nasprotuje občeslovenskemu programu, a  
se nahajajo v njem zraven občeslovenskih  
tudi nekatere točke, ki nam jih napovedujejo  
naše krajevno različne razmere. Nam se  
dozdeva, da se je naš spodnještajarsko-slo-  
venski program dosedaj vse premalo upo-

števal. Povdarjali smo sicer vedno posamezne  
želje in potrebe spodnještajarskih Slovencev,  
a do splošnega gibanja, do odločnega koraka  
še nismo prišli. Sedaj smo povdarjali jedno  
točko glasneje, sedaj zopet drugo, a urejenega,  
strogo določenega, programatičnega postop-  
panja še nismo zapazili. To se mora pre-  
drugačiti!

Najvažnejša točka našega programa mora  
biti zahteva, ki je že znana med našim na-  
rodom z besedami: »Proč od Gradca.«  
V Gradcu je namreč sedež onih uradov, ki  
imajo odločevati o usodi naših deželnih za-  
dev, to so v prvi vrsti deželna vlada, de-  
želni odbor, deželni šolski svet. Vsi ti uradi  
so popolnoma nemški, čeprav bi morala  
tretjina slovenskih prebivalcev imeti tudi v  
njih tretjino zastopnikov. Razmer na Spod.  
Štajarskem gospodje v Gradcu ne poznajo iz  
lastne izkušnje, ampak le iz poročil spodnje-  
štajarskih uradnikov in nemških listov. Mi  
pa dobro vemo, kako naklonjeno je nam  
Slovencem spodnještajarsko uradništvo in  
nemško časnikaštvo. Zato se ne čudimo, ako  
dežela za nas nima skrbí, katero bi morala  
imeti. Slovenci smo ji le pastorki. Spodnje-  
štajarski Slovenec ve le iz šole, da je Gradec  
glavno mesto štajarske dežele, iz delovanja  
omenjenih deželnih uradov tega ne more  
izvedeti.

Vladajoči uradi štajarske dežele nas  
Slovencev nočejo poznati. Vse službe, katere  
ima oddajati dežela, so skoro izključno v  
nemških rokah. Celo po Spodnjem Štajarskem  
nam vsiljujejo nemške uradnike, na pr. v  
Slatini. Za Štajarsko je ustanovljena posebna

kmetijska družba. Kaj stori družba za Slo-  
vence? Skoro nič, ona nam je tuja. Korist  
od nje imajo le Nemci. Kaj stori deželni  
odbor za prometna sredstva med nami? De-  
želni odbor tega sam ne ve, ne da bi mi  
vedeli. Za izobrazbo Nemcev se ustanovljajo  
vse različne šole. Za spodnještajarske nemške  
ostanke in vsiljence vzdržuje se v Ptujju sedaj  
celo popolna gimnazija. Za Slovence se ne  
ustanovi nobena gimnazija, niti paralelk nam  
v Ptujju ne dadó. Še več, celó paralelkam na  
državnih gimnazijah v Celju in Mariboru so  
stavili in še stavijo vse mogoče ovire. Mi  
nimamo na Spodnjem Štajarskem nobenega  
slovenskega učiteljskega, nobene meščanske  
šole, nobene vinarske, nobene sadjarske,  
nobene obrtne šole — mi Slovenci nimamo  
od dežele ničesar dobrega, popolnoma ničesar.  
Dežela nas pozna le kot davkoplačevalce!  
Zato pa kličemo: »Proč od Gradca!« Slo-  
venski Štajar se naj samostojno uredi, naj  
se ustanovijo za nas posebni deželni upravni  
oddelki s sedežem na Spodnjem Štajarskem,  
ki bi naj skrbeli za naš gospodarstveni in  
prosvetni napredek. To je glavna točka našega  
programa, od katere ne smemo pustiti,  
dokler se nam ne uresniči.

Ker pa bilo nemodro, molčati o drugih  
naših zahtevah ter čakati z njimi, da se nam  
izpolni prej najvažnejša, moramo povdarjati  
tudi druge točke našega programa. Slovenski  
značaj južnega Štajarja se mora strogo va-  
rovati. Za prosvetni razvitek naj se posloveni  
gimnazija v Ptujju in naj se skrbí, da postane  
tudi c. kr. učiteljske v Mariboru kmalu slo-  
venski zavod. Za gospodarsko izobraženje

## Listek.

To in ono  
ob novem letu 1899.

Za novo leto skovali so nam pratikarij  
letos čudno spako: 1899. Devetindevetdeset,  
prav nerodno se jezik zapleta; pa mora že  
tako biti, da pride za 98 na vrsto 99. V  
štetju let jo še precej pogode pratikarij, v  
drugih rečeh pa se radi zmotijo, če se ne  
zlažejo, kar je pa prepovedano reči. Vprašal  
sem neko ženico, kako se bo pisalo novo  
leto, pa se je znala modro ogniti onim štok-  
ljastim 99 ter se kratko malo odrezala:  
1900 manj eno. Ne vem, če je tako števi-  
ljenje posnemanja vredno.

Kakšno pa bo to leto?

Če se more posneti iz premnogih voščil:  
srečno in veselo. Več o njem pa še nisem  
mogel izvedeti, ker sem tako pozno prejel  
»Koledar« družbe sv. Mohorja. Pa tudi v  
sosedni Kranjski, kjer že zdavna prebirajo  
Mohorjeve knjige, ne vedó nič gtovega o  
letu 1899.

Pomenkovala sva se s starim pošte-  
njakom, z vojaško grčo iz leta 1866, o novem  
letu, kako kaže in kako ne kaže. Modroval  
je, da mu letnica prav nič ni všeč, ker sta

tisti dve šestki leta 1866 letos dol obrnjeni,  
kar prè ni brez pomena. Pomiril sem ga, da  
letos gotovo ne bo vojske, ker je ruski car  
rekel, da je ne mara; priznal sem mu pa iz-  
virnost njegove misli. Temu človeku osode-  
polno 1866 leto sploh ne gre iz glave in rad  
pripoveduje, kako je takrat pred Prusi —  
brusil petè in hvali se s tremi spomini na  
svoja vojaška leta: s kroglijno ščerbino nekje  
tam za hrbitiščem skrito takó, da je niso  
mogli zdravniki izvleči, potem z vojno sve-  
tinjo za prebito vojsko, tretjega je pa šele  
pretečeno leto dobil: jubilejno spominsko  
svetinjo. Kajpada se mu obe medalji lepo  
podasta na nedeljski suknji: nova na svitem  
rdečem, zraven stare na obledelem črnornem  
traku.

Ker govorimo o jubilejni svetinji, moramo  
nehote obrniti misli nazaj v staro leto. Sedaj  
se šele more prosto in pravično govoriti o  
preteklem letu, ko smo je že pokopali k  
prejšnjim, ker vemo, da ne more več vstati,  
da bi se maščevalo nad našim opravljanjem.

Če bi ne bilo za nas jubilejno leto ce-  
sarjevo, bi sploh ne bilo vredno o njem  
mного besed izgubljati. Mnogo nad nam je  
prineslo, pa vse odneslo. Komur pa je vendar  
kaj vrglo v naročje, mu je pa kaj drugega  
vzelo. Avstrijskim narodom naklonilo je zlati  
jubilej cesarja-očeta, pobralo pa jim deželno

mater v neizmerno žalost. Morda najmanj  
na svetu žalujejo za l. 1898 Španjci, pač pa  
vsled njega, ker jim je izmaknilo prelepo  
Kubo, od koder so sebe in druge zalagali s  
smodkami, katere bodo odslej kadili in pro-  
dajali zmagoviti Američani. Z lahko vestjo  
so ti novodobni roparji tudi Filipine, deželo  
popra in drugih dišav, spravili v svoj nena-  
sitljivo zevajoč žep, ne da bi resno mislili  
na 20 milijonov dolarjev, kupnino za njé.

Kakor prejšnja leta, je tudi lani smrt  
pridno kosila. Med njenimi žrtvami nahaja  
se tudi — trolasi Bismarck, ki je torej moral  
umreti, predno so mu izpadli poslednji lasje.  
Za nas Slované ne pomeni njegova smrt  
niti izgube niti pridobitve, kajti knežji pre-  
vžitkar je izgubil zadnja leta vso prejšnjo  
veljavo, odkar se je s pipo v zobeh spre-  
hajal pod košatimi hrasti saksonskega gozda,  
preklinjajoč svet in njegovo nevhvaležnost.  
Robantil je nad mladim nemškim cesarjem,  
drugimi svojimi sovražniki in celo veliko-  
nemške štajarske peteline je krcnil po prstih,  
ko so ga bili prišli gledat in častit — svo-  
jega boga. Pa si niso zapomnili! Turek roma  
v Meko, kristjan v Jeruzalem ali Rim, naj-  
bolj nemški Nemec pa v Friedrichsruhe na  
Bismarkov grob. Najnovejša božja pot!?

Če sploh kdo, so naši Nemci lahko s  
preteklim letom zadovoljni. Iz tistega lonca,

naj se posloveni vinarska in sadjarska šola v Mariboru, naj se ustanovijo po več krajih viničarske šole, naj se uvede kje med nami uzorna gospodarska šola, naj se ne čaka z gospodinjsko šolo in s tečajem za ročna dela. Nadalje pogrešamo podkovno šolo in različne obrtne šole.

S tem smo podali, rekli bi, okostje našega spodnještarskega programa. Držimo se tega programa ter ne odstopimo od njega niti za trohico. Kadar se nam uresniči ta program, storjen bo odločilen korak za naš vzor, za združeno Slovenijo.

## Društveno življenje.

Sedaj je prišel zopet čas, ko se začne razvijati društveno življenje. Stari odbori odstopajo, novi se volijo, napovedujejo se predavanja, uprizarjajo se gledališke igre, prirejajo se veselice, skratka rečeno, društva se sedaj zopet vzbujajo in oživljajo. Prišel je pustni čas in v tem času je že taka navada, da se društveno življenje na novo omlaja.

Vesten časnikar mora imeti povsod svoje oko, da opazuje in presoja gibanje svojega naroda. Noben pojav mu ne sme uiti, kateri mu podaje ključ do novega spoznanja. Čim bolj zna prodirati njegov duh v globine narodnega življenja, tem lažje mu je pisati v korist in blagor svojega čitateljstva. Časnikar, ki ne pozna ljudstva, piše navadno le puhlice, ki se brez sledu izgube v drvenju in vrvenju vsakdanjega življenja.

Društva sama na sebi niso ne dobra, ne slaba. Pečat dobre ali slabe kakovosti pritisne jim vselaj še le namen, po katerem hrepenijo, katerega hočejo društveniki skupno doseči. Naša slovenska društva, koja ravno sedaj v pustu najrajši odpirajo vrata živahnemu življenju, imajo večinoma namen, da se v njih udje izobražujejo in se vnamajo za narodno mišljenje in delovanje. Njih postranski namen pa je navadno zabava.

Človek, kateri posvečuje svoje moči resnemu delu, potrebuje zabave. Prijateljsko razgovarjanje, veselo društvo mu zopet ojači opešane moči, ubrano petje in prijetna godba na novo napolni njegovo dušo z veseljem in navdušenjem do dela. Ni torej napačno, ampak prav je, da imajo naša društva tudi postranski namen, zabavati svoje društvenike. Samoumevno je, da imamo v mislih le pošteno zabavo, katera nikdar ne prekorači mej dostojnosti in npravnosti.

A nekaj je, česar ne moremo odobravati v našem slovenskem društvenem življenju.

v katerem se kuha politika, so skozi vse leto zajemali z veliko žlico. In teknilo jim je. Starejim in izkušenim poslancem, ki so delili mlajšim politično hrano, so ti kmalu zrastle čez glavo in tako se je usilil zaslepljenim Nemcem za »letnega vladarja« K. H. Wolf, mož zmešanih las in neukrotne predrznosti. Ta in njegova slavna petorica so hoteli pestovati državno zbornico, dokler ni posegel vmes in miru napravil neizogibni § 14. Ta preklicani kljukec bo vladal tudi celo letošnje leto, kakor se čuje.

Takšno je novoletno darilo naše vlade; priborili so je nam nemski prenapeteži, Ogrji se pa — smejejo.

Finančni minister se je pa še posebej velikodušno spomnil svojih davkoplačevalcev, ker terjaja za tekoče leto kar celih 36 milijonov več od lani za svoje potrebščine. Če minister vzame, pa tudi kaj obljubi. In tako nam je obljubil papirnate krone rožnate barve. Rožnata barva! Res nekaj lepega in prijetnega za oko v sedanjih revnih časih. Mi si pa ne želimo papirja, ker se še srebra nismo naveličali. Zadovoljni smo tudi z nikljem!

Vladi se zdi, da še ima kmet dovolj potrebnega drobiža, ker vsem drugim ministertvom se je zvišala letna svota, kmetijskemu se je pa — znižala. Zasmijal bi se človek, ko bi ne bilo tako — žalostno!

Naša društva le prerada pozabljajo, da je njih glavni namen izobraževanje in vnemanje društvnikov za narodno delo, a da je zabava le postranska reč. Marsikatera društva pa so celo zabredla tako daleč, da ne kažejo drugače svojega življenja, nego da sklicujejo svoje ude s starim vspeškom, kojega prvi del se glasi volitev odbora, drugi del pa ples. S takimi vspeškom se vcepljajo našemu narodu le krivi pojmi o namenu narodnih društev in o narodnem delovanju sploh, s takimi društvenimi shodi se vzgaja naše ljudstvo le za razveseljevanje, a ne za napredek v resnem delu.

Taka društva so nazadnjaška v pravem pomenu besede. Za plesanje in rajanje skrbijo itak naši krčmarji v preobilni meri, v tem oziru ni treba imeti narodnim društvom nobene skrbi. Ona imajo višjo nalogo, višje zvanje. Poklicana so pomagati našemu narodu, da se v omiki in prosveti povspenja vedno višje in višje.

Mi nismo sovražniki narodnih društev, ampak njih odkritosrčni prijatelji. Mi poznamo njihov upliv na razvijanje našega ljudstva. In da bi bil njihov upliv dobrodejen in blagotvoren, ravno zato smo zapisali te besede. Glavna naloga narodnih društev je, da se v njih društveniki izobražujejo in vnamajo za naporno narodno delo. Zabava je le postranskega pomena. V tem smislu se naj v letošnjem pustu razvija društveno življenje!

## Politični ogled.

Državni zbor je sklican na dan 17. jan. k novemu zasedanju. Ker je vlada s § 14. podaljšala carinsko in trgovinsko zvezo z Ogrsko ter si dovolila proračun do 31. marca l. 1899., se ji ni treba bati obstrukcije, s katero zopet pretijo nemški kričači. Slišati bo morala mnogo gorkih besed, a nadalje se ji ne more od strani Nemcev pripetiti nič žalega. Večja je nevarnost, ki ji preti od jugoslovanskih poslancev. Ako vlada ne bo izpolnila njihovih zahtev ter še nadalje podpirala na jugu neumno germanizacijo, bodo Jugoslovani vladi obrnili hrbet.

Proti sedanjim šolskim postavam. Krščansko-socijalni poslanec in deželni odbornik nižjeavstrijski L. Steiner je predložil deželnemu zboru prošnjo 750 občin in 23.000 posestnikov, v kateri zahtevajo spremembo sedanjih šolskih postav. Vpelja se naj za kmetijske občine sedemletna šolska dolžnost, kjer so otroci zelo oddaljeni od šole, naj se

uvede podaljšani poldnevni pouk, v vseh šolah naj se rabijo jednovite šolske knjige, šiba se naj zopet uvede ter rabi po pameti, ustanovijo se naj kmetijske nadaljevalne šole, ki se naj obiskujejo po nedeljah in zimski, pomnožijo se naj gospodarske šole in uzorna gospodarstva. Ne dvomimo, da se tudi slovenski stariši vjemajo s predlaganimi spremembami.

Deželni šolski zalog na Goriškem. Vsaka kronovina ima svoj deželni zalog, iz katerega se plačujejo učitelji in druge stvarne potrebščine za ljudsko šolstvo. Le Goriška še ni imela dosedaj takega zaloga. Občine same so morale plačevati učitelja in šolo. Marsikatera občina pa vsled revščine niso moglo zmagovati visokih stroškov, svojim šolskim razmeram in še bolj učiteljem na škodo. Vsled tega je predložila letos vlada v deželnem zboru ustanovitev deželnega šolskega zaloga, s katerim bi se pokrivala šolske potrebščine in h kojemu bi prispevale vse občine po svoji davčni zmognosti. Toda Italijani so se uprli temu predlogu, ker bi vsled večje premožnosti morale italijanske občine več prispevati. Zastopnik goriškega mesta, grof Coronini, je odložil svoj mandat, a drugi italijanski poslanci niso prišli več k drugi seji. Kako bo se stvar končala, se ne ve.

Rusija o Avstriji. Ruski časniki so se začeli v poslednjem času bolj pogosto baviti z avstrijskimi notranjimi razmerami. Pravijo, da je hudih zmešnjav kriva dosežanja nespametna politika avstrijskih vlad. Njih naloga bi morala biti, z načelom enakopravnosti združiti vse avstrijske narode za gospodarski in prosvetni razvitek Avstrije, ne pa narode ločiti z nedoumnim povspenjanjem nemških teženj. Ruski časniki tudi svarijo Avstrijo, da se naj ne naslanja preveč na Nemčijo, kajti Nemčija ni odkritosrčna v svojem prijateljstvu in išče le sebičnih koristi. Iz vseh ruskih glasil odseva iskreno prijateljstvo do Avstrije in njenega vladarja.

Prince Jurij grški, ženin. V dvorskih krogih petrograjskih se zatrjuje, da bode kmalu poroka princa Jurija grškega, sedanjega vladarja na Kreti z veliko kneginjo rusko, Olgo Aleksandrovo, sestro sedanjega ruskega carja. Ta ženitev da je obljubljena še po carju Aleksandru III. takrat, ko je princ Jurij grški otel življenje sedanjemu carju Nikolaju, ki je o priliki svojega potovanja po Aziji bil v Tokiu na Japonskem napaden in ranjen po nekem zagrizenem Japoncu. V znak hvaležnosti mu je pokojni car obljubil roko mlajše hčere. Ta carjeva obljuba se bode izvršila, ko velika kneginja dovrši svoje 20 leto, in to bode prihodnje leto.

Naš kmetiški narod ima trdo kožo, čaka in čaka in trpi do skrajne meje, saj je vaje tega; pa vsaka sila do vremena. V tem letu se bodo vršile imenitne spremembe in upamo, da novi čas bo našel tudi trdih neizproslih poslancev, ki bodo izposlovali ne samo uradnikom in drugim stanovom povišanje plač, ampak tudi kmetu vsaj toliko zraka, da bo dihal, ker že je v največji nevarnosti, da se zaduši in zamre.

V tej nadi nam bodi pozdravljeno novo leto 1899!

## Slika iz življenja.

(Spisal A. Ivanov.)

Vsak je pravil, da še ni videl stati lepšega para pred altarjem nego sta bila Pernatova Anica in Smolnikov Tone. In res, Anica s svojimi temnimi, a žarkimi očmi, z belimi, polnimi zobmi, z majhnimi jamicami na lahno zarudelih licih in z nedolžnim veseljem, razlitem po celim obrazu . . . ne, s tem se ni moglo ponašati vsako dekle. Tone pa raven kakor jelka, zdrav kakor jedro in odločen, a vendar ljubeznjiv v svojem govorjenju in dejanju, . . . kaj čuda, da so se ljudje sami veselili, ko sta se zvezali te dve duši pred altarjem za celo življenje.

To je bila ljubezen v novem zakonu!

Anica se je veselila svojega Toneta, a on se ni mogel nagledati svoje mlade in lepe žene. Kako otročje sta govorila med seboj, kadar sta se utrgala trudapolnemu delu, kako nežno-ljubeznjivo sta se znala zabavati. Dva golobčka!

Toda prišla je ona nesrečna nedelja, ki jima je pomešala prvi pelin v sladko življenje. Že opoldne je rekel Tone Anici, da bo danes šel k svojim starišem na dom. Tone se je priženil z velikim bogastvom na Aničin dom. Moral se je nekaj pogovoriti s svojimi stariši. V gospodarstvu pridejo za mladega moža skrbi, o katerih se je treba večkrat posvetovati z dobrimi, izkušenimi stariši. Hvala Bogu, Tone še jih je imel.

Prišel je čas, da bi se Tone odpravil na dom svojih starišev.

«Anica, sedaj grem! Zadnji čas je,» rekel je Tone.

«Počakaj, malo še ostani!»

«Saj pridem kmalu nazaj. Kmalu bom zopet pri tebi, Anica.»

«Tone, meni bo dolgčas! Opusti, sploh ne hodi danes!»

«Saj veš, moram iti!»

«Tone, ti me nimaš zelo rad. Rajsi hodiš k starišem, nego bi ostal pri meni, kadar imava čas, da bi se kaj pogovorila. Tone, to ni lepo!»